

Amb motiu de l'Any Internacional dels Boscos

Escrit per

• • • **Jaume Terradas**
Catedràtic emèrit
d'ecologia de la
Universitat Autònoma
de Barcelona (UAB)

**«LA MANCA
D'INTERÈS PER
LA NATURA,
COM LA MANCA
D'INTERÈS PER LA
REALITAT SOCIAL,
S'AGREUJA PERQUÈ
L'ECONOMIA ACTUAL
TÉ POC A VEURE
AMB L'INTERCANVI
DE BÉNS I SERVEIS»**

HOM pot ser raonablement escèptic davant la celebració d'anys internacionals per qualsevol tema que no tingui gaire atractiu ni per als mitjans de comunicació, ni per als polítics, ni per a la majoria de la població. Es tracta d'una fórmula ben intencionada —és clar— per donar peu a algunes iniciatives que justament atreguin alguna atenció. I, en general, sí que donen lloc a activitats que, sense aquesta excusa, difícilment s'haurien dut a terme. Això és ben cert i, per tant, benvinguts siguin els anys internacionals. Mirem d'aprofitar-los.

Però no ens enganyem, les administracions saben ser esmunyedisses. Potser és el que millor saben fer. I en casos com aquests ho tenen fàcil. Sempre poden programar o donar suport a uns quants actes simbòlics que quedin bé i no comprometin a res. Més encara quan la consigna en temps difícils, en què, en lloc de recursos, el que administren són deutes, és no comprometre's a gairebé res.

Els mitjans de comunicació, per la seva banda, i amb les honorables excepcions que es puguin trobar —que hi són—, conreen la immediatesa i complementen les notícies significatives sobre política i economia amb un ampli ventall de banalitats, i deixen poc espai —un espai ridícul, de fet— a una feina de pedagogia i foment cultural que seria més lloable. L'escàs espai dedicat a qüestions científiques, sempre a remolc de quatre notícies sovint mal explicades de novetats aparegudes a *Nature* o *Science*, o lligades

a algun resultat mèdic, sobretot si és aconseguit a casa; i la dubtosa tria de temes d'àmbit cultural, dominada per comentaris sobre espectacles i amb una migrada aportació d'intel·lectuals rellevants, ho demostren plenament. Sovint, el millor de la informació cultural apareix, tristament, a les necrològiques. I no cal dir que les contribucions intel·lectuals no demanades (en forma de cartes al director) tenen alts nivells de rebuig.

La manca d'interès per la natura, com la manca d'interès per la realitat social, s'agreuja perquè l'economia actual té poc a veure amb l'intercanvi de béns i serveis, ja que més del 90 % dels diners que circulen al món participen en la gran ruleta global; és a dir, estan immersos en un joc especulatiu deslligat dels interessos de la gent i dels territoris concrets. I no oblidem que aquests diners especulatius de les finances internacionals paguen els partits polítics i controlen els mitjans de comunicació. No puc sinó desitjar que tinguin èxit els moviments que s'han insinuat darrerament, arran de les protestes «indignades», d'alguns polítics que demanen que el poder torni a ells (com a representants populars) i s'acabi la immoral especulació sobre els recursos, els aliments, la feina i el benestar de les persones. És difícil, però necessari.

En aquest panorama general, no podem esperar gran cosa de l'Any Internacional dels Boscos que se celebra enguany. No, almenys, en proporció a allò que ens caldria fer sobre els boscos. Aquests ecosistemes ocupen prop del

40 % del territori del Principat. I si hi afegiu matollars, prats, aiguamolls i altres sistemes

.....
**«SI HAGUÉSSIM DE VALORAR
 ECONÒMICAMENT TOTS ELS SERVEIS
 QUE LA NATURA ENS PROPORCIONA NO
 PODRÍEM PAGAR-LOS»**
 .....

naturals (encara que, intervinguts pels humans, el grau d'artificialització és baix en comparació amb els sistemes agrícoles o urbans), llavors ens trobem amb més del 60 % del territori. Si ens mirem aquesta immensa part del nostre país des del punt de vista dels serveis que ens proporcionen, veurem que són molt importants: produeixen fusta, fongs, caça, pinyons i altres fruits comestibles, llenya i considerables oportunitats de lleure; emmagatzemen biodiversitat; contenen riqueses inexplorades (fonts de coneixement); capturen diòxid de carboni; contribueixen al balanç de gasos de l'atmosfera emetent oxigen; protegeixen els vessants inclinats de l'erosió; regulen el cabal dels rius; en el cas dels aiguamolls esmorteixen les inundacions associades a tempestes, etc. Pel que fa a rius, llacs i aigües litorals, ens abasteixen tant d'aigua potable com la destinada a usos industrials, dispersen contaminants, etc. Si haguéssim de valorar econòmicament tots aquests serveis que ens dona la natura, no podríem pagar-los.

Això encara és més evident a escala de la biosfera. Mentre que els grans boscos minven cada dia i el petroli i el plàstic i molts productes més contaminen les aigües, l'explotació no para de créixer per l'augment de la demanda (ara, sobretot, a països com la Xina, l'Índia i el Brasil), pel manteniment amb una petita disminució dels països fins ara més rics i per l'augment de la demografia mundial, que en només un segle s'ha quintuplicat.

Però els serveis de la natura són de franc, si més no perquè ningú no sembla disposat a pagar per aquests. És una situació que pot resultar paradoxal en una economia com la nostra, en què tot està mercantilitzat, però és que justa-

ment aquesta economia es basa en l'espoli dels recursos naturals arreu del món, i per això mateix diem que és insostenible. Ho diem, però se segueix fent el mateix.

Què necessitem fer amb els nostres boscos i altres sistemes naturals? Què s'hauria desitjat que es fes en aquest Any Internacional dels Boscos? Certament, quelcom més que alguns actes ben intencionats, jornades, congressos, activitats per al gran públic, etc. Hauria desitjat que el sector forestal, les administracions, les grans empreses, elements significatius de la societat civil, tècnics, científics, periodistes i mestres s'haguessin vist cridats a un procés que conduís a un pacte nacional o compromís català sobre els boscos o els sistemes naturals en conjunt. No parlo de la fracassada llei de biodiversitat que Iniciativa per Catalunya-Verds (ICV) va desar al calaix set anys mentre governava els destins de Medi Ambient i va treure —per mala consciència?, per oportunisme?— dos mesos després de deixar el Departament. Parlo de quelcom de molt més abast: d'un compromís per salvar les infraestructures naturals de Catalunya. Parlo de fer que aquest país entengui que existeixen aquestes infraestructures naturals, que les necessitem i que no ens podem permetre de fer-les malbé fins a l'extrem que deixin de ser funcionals. Parlo del fet que els propietaris particulars i les administracions no tenen prou recursos per gestionar correctament unes infraestructures de les quals tots ens beneficiem, però que ningú, o quasi ningú, no en paga els costos de manteniment i d'adaptació a circumstàncies canviant.

.....
**«MÉS ENLLÀ D'ALGUNES ACTES BEN
 INTENCIONATS, PER AQUEST ANY
 INTERNACIONAL HURIA DESITJAT UN
 PACTE NACIONAL O COMPROMÍS CATALÀ
 SOBRE ELS BOSCOS O ELS SISTEMES
 NATURALS EN CONJUNT»**
 .....

Parlo de les grans empreses que ens subministren aigua o electricitat, que fan carreteres i autopistes, que fan desenvolupaments turístics, però que no inclouen en la seva comptabilitat el

que els proporcionen les infraestructures naturals. Els surt de franc, quina sort! I, és clar, allò que surt de franc no es valora.

.....
**«CAL QUE AQUEST PAÍS ENTENGUI QUE
NECESSITEM LES INFRAESTRUCTURES
NATURALS I QUE NO ENS PODEM
PERMETRE DE FER-LES MALBÉ FINS
A L'EXTREM QUE DEIXIN DE SER
FUNCIONALS»**
.....

Així s'explica que les carreteres (cas del Quart Cinturó i molts plans més), vies de tren, xarxa elèctrica, extracció d'aigües minerals, aprofitament turístic o de lleure dels paisatges i un llarg etcètera d'infraestructures socials esclafin sense miraments les infraestructures naturals, en lloc de cercar una superposició compatible dels dos grans sistemes d'infraestructures del territori. Superposició que és perfectament factible si aprenem a donar a la natura el valor que té i ens adonem que aquest valor s'ha de traduir en termes econòmics. Si volem natura, hem de pagar entre tots els costos de protegir-la i conservar-la en bon estat. Si no establim un pacte com el que defenso, continuarà la degradació de la natura i, en concret, dels boscos, vulnerables no solament a la nostra manera de fer sinó també a les conseqüències del canvi climàtic, cosa que reclama encara més una gestió imaginativa i decidida. En aquest sentit, l'anàlisi de les vulnerabilitats en tres conques catalanes —Fluvià, Tordera i Siurana— que hem fet des del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF) per mitjà del projecte ACCUA (finançat per CatalunyaCaixa) ho ha mostrat clarament.¹

Simplement, no podem pagar els costos futurs de la pèrdua de les nostres infraestructures naturals. Un bon exemple són països amb natures molt adverses. Com es manté un país com Dubai, amb els seus estranys i caríssims capricis urbanístics al desert? A base d'immen-

ses quantitats d'energia procedents del petroli. Nosaltres no tenim petroli (i a ells se'ls acabaran). No podem perdre les infraestructures naturals; simplement ens costaria massa car. Mentrestant, i tornant a l'escala global, veiem que es contiuen programant actuacions com la divisió del Pantanal —una plana al·luvial a la frontera entre el Brasil, Bolívia i el Paraguai— amb una carretera que generarà fragmentació i penetració humana en aquesta gran reserva de vida; que les poblacions pobres dels tròpics o, sense anar tan lluny, del Magrib, continuen arrabassant terres al bosc; i que els estats vetllen pels possibles tresors amagats sota els glaços àrtics o, fins i tot, antàrtics, per més que cada minva de la superfície del glaç comporti un empitjorament del canvi en el clima a la major part del món habitat.

.....
**«LA CRISI DE DEBÒ VE DE L'EXCÉS DE
DEMANDA SOBRE UNS RECURSOS
NATURALS QUE CONSUMIM AMB AVIDESA
I QUE ES DEGRADEN ENTRE LA POBRESA
DELS UNS I L'AVARÍCIA DELS ALTRES»**
.....

Em temo, però, que l'Any Internacional dels Boscos passarà i no hi haurà cap pacte nacional, sinó uns quants focs d'artifici que l'any vinent s'aplicaran a alguna altra qüestió important, però poc valorada socialment. I mentre tots contiuem esperant, angoixats, que la crisi econòmica afluixi, no ens adonem que la crisi de debò ve de l'excés de demanda sobre els recursos naturals que consumim amb avidesa i que es degraden entre la pobresa dels uns i l'avarícia dels altres, dos pecats dels quals algú ha dit, amb raó, que al llarg de la història humana sempre han pogut amb tot. Aquest algú és la novel·lista canadenca Margaret Atwood en el llibre *L'assassí cec* (Proa, 2001). Un títol que sembla que la humanitat es vulgui guanyar a pols. I

.....
¹ D. PASCUAL I E. PLA (2011), «Vulnerabilitats del litoral mediterrani al canvi global», *Omnis Cellula*, núm. 26, p. 16-21.